

Urráburu

INSTITUTIONES
PHILOSOPHICÆ

COSMOLOGIA

B103
I5
v. 3

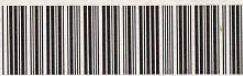
009713

EX LIBRIS

HEMETHERII VALVERDE TELLEZ

Episcopi Leonensis

1080014370

INSTITUTIONES PHILOSOPHICÆ

QUAS ROMÆ

IN PONTIFICIA UNIVERSITATE GREGORIANA

TRADIDERAT

P. JOANNES JOSEPHUS URRÁBURU S. J.

VOLUMEN TERTIUM

NATURALIS PHILOSOPHIÆ PRIMA PARS

COSMOLOGIA

Capilla Alfonsina
Biblioteca Universitaria

Capilla Alfonsina
Biblioteca Universitaria

VALLISOLETI

TYPIS VIDUÆ AC FILIORUM A CUESTA

LUTETIÆ PARISIORUM

ROMÆ

P. LETHIELLEUX

F. MELANDRI

VIA DICTA CASSETTE, 10

IN TIPOGRAPHIA
DE PROPAGANDA FIDE

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEON
Biblioteca Valverde y Tollez

1892

46167

B103

I 5

v. 3

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

INDEX

DISPUTATIONUM, CAPITUM ET ARTICULORUM.

PHILOSOPHIA NATURALIS.

PROCEMIUM.

	Pag.
§ I. <i>Naturalis Philosophia notio et partitio.</i>	1
§ II. <i>Idealismus profigatur.</i>	12

COSMOLOGIA.

SEU

PRIMA PARS PHILOSOPHIÆ NATURALIS.

LIBER I.

DISPUTATIO PRIMA.

DE CHARACTERIBUS MUNDI.

CAPUT I.

ATTRIBUTA ET ESSENTIALES MUNDI NOTÆ.

ART. I. Utrum mundus sit ens unum, simplex, mutabile, finitum, contingens et ab alio.	26
ART. II. De magnitudine mundi.	34
ART. III. An unicus vel multiplex sit mundus.	38
ART. IV. Utrum præter tellurem alii quoque planete ab entibus rationalibus incolantur.	46

009713

CAPUT II.

DE PERFECTIOE MUNDI.

	Pag.
ART. I. An mundus hic sit perfectus.	51
ART. II. Utrum hic mundus sit omnium possibilium optimus.	69
ART. III. Utrum mundus sit animatus.	78
ART. IV. An et quomodo mundus hic perpetuo mansurus sit.	89

CAPUT III.

DE PANTHEISMO.

ART. I. Exponitur error Pantheismi.	96
ART. II. Refutatur Pantheismus generatim inspectus.	126
ART. III. Refutatur Pantheismus realis.	137
ART. IV. Expugnatur idealis Pantheismus.	145

DISPUTATIO SECUNDA.

DE ORIGINE MUNDI.

CAPUT I.

CAUSA MUNDI EFFICIENS.

ART. I. Utrum mundus originem habere potuerit per meram evolutionem materiae.	157
ART. II. Utrum mundus prodierit ex fortuito atomorum concursu.	160

CAPUT II.

QUOMODO MUNDO A DEO EFFECTUS SIT.

ART. I. Utrum Deus mundum considerit ex aliqua prævie existente materia.	178
ART. II. Utrum creatio repugnet: ubi enucleatur ejusdem conceptus.	188
ART. III. In quo consistat actio creativa.	205
ART. IV. De ordine et processu creationis.	219
§ I. <i>Utrum omnia simul, an successive creaverit Deus.</i>	220
§ II. <i>Qualis fuerit primus status materiae informis.</i>	240

§ III. <i>Utrum aqua, an autem igni potiores partes tribuenda sint in telluris formatione.</i>	248
--	-----

CAPUT III.

DE MUNDI ÆTATE.

ART. I. Utrum necesse sit mundum æternum asserere.	250
ART. II. Utrum mundus creatus fuerit in tempore.	264
ART. III. An potuerit mundus ab æterno creari.	274

DISPUTATIO TERTIA.

DE CAUSA FINALI ET EXEMPLARI MUNDI.

CAPUT I.

DE CAUSA FINALI MUNDI.

ART. I. Utrum habeant entia mundana fines sibi præstitutos, ad quos tendant.	292
ART. II. Utrum detur aliquis finis ultimus mundi, et quis ille sit.	312
§ I. <i>Asseritur ultimus finis mundi.</i>	314
§ II. <i>Quisnam sit finis ultimus rerum creatarum.</i>	317

CAPUT II.

DE CAUSA EXEMPLARI MUNDI.

DISPUTATIO QUARTA.

DE LEGIBUS NATURÆ.

CAPUT I.

DE LEGUM NATURÆ RATIONE ET ATTRIBUTIS.

ART. I. Ratio et veritas legum naturæ.	361
ART. II. De legum naturæ constantia et necessitate.	370

	Pag.
§ I. <i>An leges naturæ sint universales et constantes.</i>	370
§ II. <i>An et quomodo sint necessariae leges naturæ.</i>	375

CAPUT II.

DE MIRACULIS.

ART. I. <i>Germana miraculi notio declaratur.</i>	388
ART. II. <i>De causa efficiente et finali miraculorum.</i>	401
§ I. <i>Efficiens causa miraculorum.</i>	402
§ II. <i>Finitis miraculorum.</i>	418
ART. III. <i>Utrum miracula sint possible.</i>	421
ART. IV. <i>Utrum vera miracula discerni a naturalibus eventibus queant.</i>	434

LIBER II.

DISPUTATIO PRIMA.

DE ESSENTIALI CORPORUM CONSTITUTIONE.

CAPUT I.

TOTIUS CONTROVERSIE JACIUNTUR FUNDAMENTA.

ART. I. <i>Communia quædam capita doctrinæ recensentur.</i>	450
ART. II. <i>Utrum admittenda sint corpora specificè secundum ipsam substantiam distincta.</i>	455
ART. III. <i>Utrum veri nominis mutationes substantiales locum habeant, quotiescumque nova gignitur natura.</i>	463
ART. IV. <i>Utrum in corporibus compositis elementa formaliter perseverent, an vero solum virtualiter.</i>	474
ART. V. <i>Quænam fuerit mens S. Thomæ super elementorum in mixto existentia.</i>	495

CAPUT II.

EXCLUDUNTUR FALSA SYSTEMATA.

ART. I. <i>Exponitur atomismus.</i>	513
ART. II. <i>Judicium fertur de atomismo.</i>	525

	Pag.
ART. III. <i>De dynamismo.</i>	538
§ I. <i>Exponitur systema dynamicum.</i>	538
§ II. <i>Quid sit sentiendum de dynamismo.</i>	543

CAPUT III.

SENTENTIA SCHOLASTICORUM ELIGITUR.

ART. I. <i>Exponitur systema hylomorphismi.</i>	549
ART. II. <i>Propugnatur Scholasticorum doctrina.</i>	555
ART. III. <i>Quid et qualis sit materia prima.</i>	562
§ I. <i>Notio materiae primæ.</i>	562
§ II. <i>Proprietates materiae primæ.</i>	576
ART. IV. <i>Quid et qualis sit forma substantialis.</i>	589
ART. V. <i>Solvuntur difficultates.</i>	602
§ I. <i>Difficultates contra integrum systema.</i>	603
§ II. <i>Difficultates contra materiam primam.</i>	605
§ III. <i>Difficultates adversus formam substantialem.</i>	607
ART. VI. <i>De unione materiae ac formæ.</i>	617
§ I. <i>Notio et divisiones unionis.</i>	617
§ II. <i>Explicatur unio materiae et formæ.</i>	619
§ III. <i>In quo sit unio materiae ac formæ.</i>	625
§ IV. <i>Resolvuntur quædam questiones unionem materiae cum forma respicientes.</i>	636
ART. VII. <i>De composito substantiali corporeo seu corpore naturali.</i>	649

CAPUT IV.

DE NATURA PHYSICA DEQUE QUIBUSDAM NOTIONIBUS CUM NATURA
RELATIONE CONNEXIS.

ART. I. <i>Quid sit natura physica.</i>	662
ART. II. <i>Quænam habeant rationem naturæ physicae.</i>	672
ART. III. <i>Comparatur ars cum natura, ubi inquiritur etiam, utrum ars possit efficere opera naturæ.</i>	681
ART. IV. <i>De naturali ejusque oppositis, ac præsertim de violento.</i>	690

DISPUTATIO SECUNDA.

DE QUANTITATE CORPORUM.

CAPUT I.

EXPONITUR NATURA QUANTITATIS.

	Pag.
ART. I. Quid et quotuplex sit quantitas et quænam ejusdem proprietates.	707
§ I. Notio ac divisiones quantitatís.	707
§ II. Utrum numerus sit distincta species quantitatís.	715
§ III. Proprietates quantitatís.	730
ART. II. Utrum quantitas sit accidens realiter distinctum a substantia?	733
ART. III. In quo sita sit ratio primaria primusque formalis effectus quantitatís.	756
ART. IV. Utrum quantitas actu infinita esse queat.	784
§ I. Excluditur possibilitas infiniti categorematici.	787
§ II. Solvuntur difficultates.	794
§ III. Utrum ex divina cognitione possibilitium efficaciter enerventur argumenta, quibus excluditur infinitum actuale.	802

CAPUT II.

DE CONTINUO.

ART. I. Notio et existentia veri continui permanentis.	815
ART. II. Utrum continuum componatur ex partibus quibusdam, quæ actu sint in eo, et realiter inter se distinguantur.	840
§ I. An et quomodo partes in continuo existant.	842
§ II. Quomodo uniantur partes integrantes in continuo.	858
ART. III. An et quomodo dentur in continuo indivisibilia, nempe puncta, lineæ ac superficies.	864
ART. IV. Utrum continuum ex solis indivisibilibus componatur, an vero ex partibus sine fine divisibilibus.	891

DISPUTATIO TERTIA.

DE QUIBUSDAM MINUS PROPRIIS CONTINUÆ QUANTITATIS SPECIEBUS.

CAPUT I.

DE LOCO.

ART. I. Ratio loci et spatii enucleatur; ubi aliquid etiam de vacuo.	917
§ I. Quid sit spatium.	917

	Pag.
§ II. Quid sit locus.	943
§ III. Quid sit vacuum.	953
ART. II. An et quomodo omnia entia sint in loco.	956
ART. III. An diversa corpora possint simul in eodem esse loco.	964
Quæres, quomodo se haberent duo corpora compenetrata in ordine ad agendum et patiendum.	978
ART. IV. Utrum idem corpus possit replicari seu simul in pluribus locis adequatis constitui.	979
Quæritur, utrum corpus existens duplici in loco, debeat utrobique easdem affectiones et proprietates habere.	995

CAPUT II.

DE MOTU.

ART. I. Enucleatur conceptus motus.	1001
§ I. Declaratur aristotelica motus notio.	1002
§ II. Accuratur motus physici stricte sumpti explicatio.	1012
ART. II. An et quomodo motus distinguatur a mobili ac termino?	1016
ART. III. An et quomodo distinguantur motus, actio et passio.	1021
ART. IV. Undenam unitatem ac diversitatem sive specificam sive numericam accipiat motus?	1026
§ I. Unitas ac diversitas generica et specifica motus.	1026
§ II. Unitas numerica motus.	1031
§ III. Quænam sint genera præcipua motus.	1034
ART. V. De successione et contrarietate motus.	1043
§ I. An et quomodo successio conveniat motui.	1043
§ II. Undenam petenda contrarietas motuum.	1049
ART. VI. De distinctione moventis ac mobilis, ubi in controversiam vocatur veritas illius effati: OMNE QUOD MOVETUR, AB ALIO MOVETUR.	1054
ART. VII. De motu locali, ubi inquiritur utrum ejus causa sit impetus mobilis impressus.	1067

CAPUT III.

DE TEMPORE.

ART. I. Quid sit tempus.	1076
§ I. Utrum tempus sit reale quiddam, et duratio successiva.	1076
§ II. Quotuplex sit tempus.	1090
§ III. Utrum tempus re differat a motu.	1093
ART. II. Utrum tempus recte definiatur secundum Aristotelem: Numerus motus secundum prius et posterius.	1098

	Pag.
ART. III. An et quomodo res sint in tempore, et quarumnam durationum sit tempus mensura.	1109

DISPUTATIO QUARTA.

DE QUALITATIBUS ET ACTIVITATE CORPORUM.

CAPUT I.

REALITAS CORPOREARUM QUALITATUM ET ACTIVITATUM VINDICATA.

ART. I. Utrum qualitates et potentie corporeæ distinguantur ab actibus et motibus.	1119
ART. II. Utrum admittendæ sint qualitates corporeæ a substantia realiter distinctæ.	1135
ART. III. Quodnam sit subjectum qualitatuum cæterorumque accidentium corporeorum.	1145
§ I. <i>Utrum omnia accidentia materie inhereant tanquam subjecto sustentationis.</i>	1146
§ II. <i>Utrum quantitas sit proximum subjectum corporearum qualitatuum.</i>	1158

CAPUT II.

DE VARIA CORPORUM ACTIVITATE.

ART. I. Utrum omnis corporum activitas ad purum motum localem, vel certe ad vim loco-motricem revocetur.	1163
ART. II. An et quomodo corpora producere possint non solum accidentia, sed etiam substantias corporeas.	1162
ART. III. Enodantur quædam dubia circa præcedentem materiam.	1213
§ I. <i>Utrum corruptio, quæ in generatione novæ substantiæ intervenit naturalis dicenda sit.</i>	1213
§ II. <i>Utrum corruptio fiat per veram efficientiam et actionem.</i>	1214
§ III. <i>Utrum generatio unius et corruptio alterius habeant inter se aliquem ordinem prioris et posterioris.</i>	1218
§ IV. <i>Utrum in corruptione substantiali fiat resolutio usque ad materiam primam.</i>	1223
ART. IV. An corporeæ substantiæ sola virtute accidentali suos producant effectus.	1230
ART. V. De variis modis, quibus res incipiunt, ac desinunt, ac de terminis magnitudinis et parvitatibus.	1240

	Pag.
§ I. <i>De modis, quibus res incipere ac desinere possunt.</i>	1242
§ II. <i>De terminis magnitudinis et parvitatibus rerum naturalium.</i>	1253

CAPUT III.

DE QUIBUSDAM CORPOREIS QUALITATIBUS IN SPECIE.

ART. I. De corporum figura.	1259
ART. II. De attractione et gravitate.	1262
ART. III. De raritate ac densitate.	1284

